

DARBASPĒKA IZMAKSAS 2018. GADĀ

Centrālā statistikas pārvalde

Informatīvais apskats

Informatīvajā apskatā aplūkotas darbaspēka izmaksu pārmaiņas Latvijā no 2009. līdz 2018. gadam. Dati apkopoti, izmantojot komersantu, zemnieku un zvejnieku saimniecību, iestāžu, nodibinājumu, biedrību un fondu (turpmāk – statistiskās vienības) ceturkšņa statistiskos pārskatus par darbu, kā arī administratīvos datus avotus.

Dati reģionālajā līmenī sniegti par 6 statistiskajiem un 5 plānošanas reģioniem pēc statistiskās vienības biroja atrašanās vietas. Rīgas plānošanas reģions ietver Rīgas un Pierīgas statistisko reģionu. Vidzemes, Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģioni sakrīt ar atbilstošajiem statistiskajiem reģioniem.

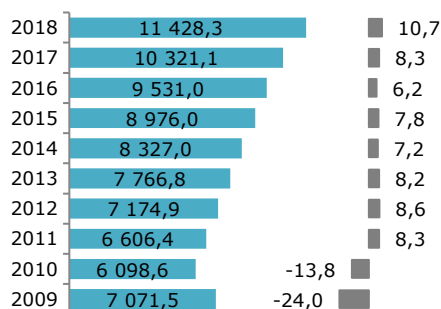
Lai nodrošinātu darbaspēka izmaksu un nostrādāto stundu atbilstību, darbaspēka izmaksas sniegtas par darbiniekiem jeb aizņemtām darbvietām, par kurām veic darba laika uzskaiti. 2018. gadā vidēji šādu darbvietu skaits bija 886,3 tūkst. jeb 97,3 % no kopējā aizņemto darbvietu skaita.

Centrālās statistikas pārvaldes (turpmāk – CSP) apkopotie dati liecina, ka vienas stundas darbaspēka izmaksas¹ valstī 2018. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, pieauga par 1 eiro jeb 12,8 % un sasniedza 8,83 eiro. Kopējās darbaspēka izmaksas šajā periodā palielinājās par 10,7 %.

Saturs

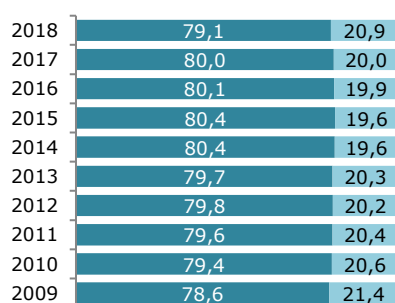
1. Aizņemto darbvietu vidējais skaits.....	2
2. Kopējās darbaspēka izmaksas.....	4
3. Darbaspēka izmaksas vienā nostrādātā stundā	6
4. Bruto darba samaksa vienā nostrādātā stundā	9
5. Pārējās darbaspēka izmaksas vienā nostrādātā stundā.....	11
6. Bruto darba samaksas sadalījums regulārajā, neregulārajā darba samaksā un samaksā natūrā.....	13
7. Darbaspēka izmaksu struktūra.....	15
Metodoloģiski paskaidrojumi	16

Kopējās darbaspēka izmaksas Latvijā

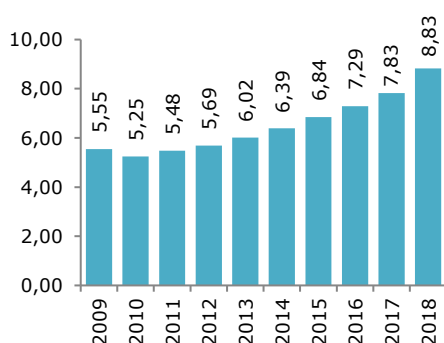
■ Kopējās darbaspēka izmaksas, milj. eiro
■ Pārmaiņas, % pret iepriekšējo gadu

Kopējo darbaspēka izmaksu struktūra Latvijā (%)

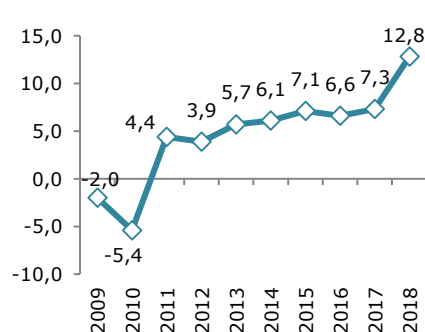

■ Bruto darba samaksa
■ Pārējās darbaspēka izmaksas

Darbaspēka izmaksas Latvijā vienā nostrādātā stundā (EUR)

Darbaspēka izmaksu pārmaiņas Latvijā vienā nostrādātā stundā (% pret iepriekšējo gadu)

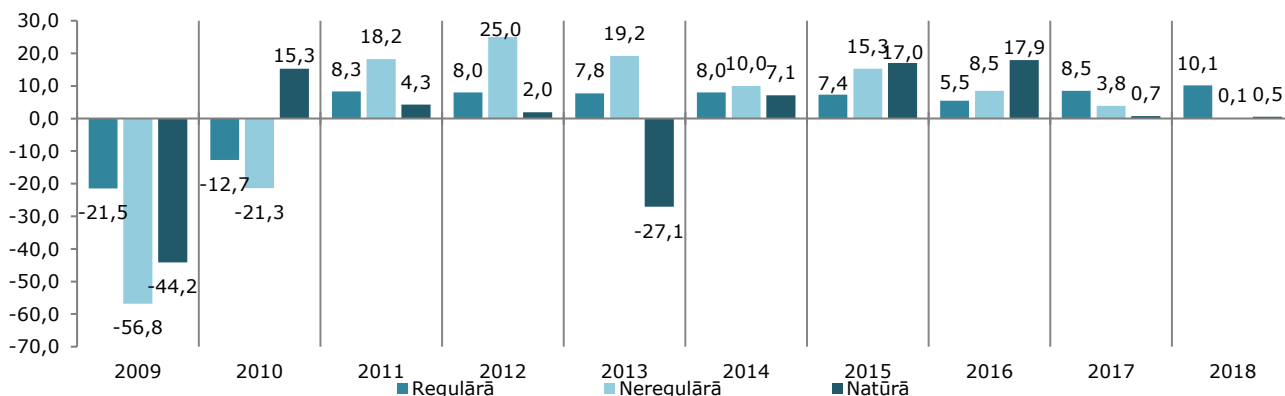
2018. gadā, tāpat kā iepriekšējos gados, vislielāko apjomu no darbaspēka izmaksām Latvijā, neskaitot bruto darba samaksu, veidoja darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas – 19,1 % no kopējām darbaspēka izmaksām. Katrs no pārējiem posteņiem (darba devēja pabalsti, balvas, dāvanas, darbnespējas lapas A apmaksa, darba devēja brīvprātīgās sociālās apdrošināšanas iemaksas, atļaišanas pabalsts) nepārsniedza 1 %.

¹ Darbaspēka izmaksās nav iekļautas profesionālās apmācības izmaksas, kā arī izmaksas, kas saistītas ar darbinieku pieņemšanu darbā, darba apģērba un uniformu izmaksas, darba dēļ nepieciešamo medicīnisko pārbaudi un vakcināciju izmaksas, speciālu ēdienu un dzērienu izmaksas. No kopējām, kā arī no pārējām darbaspēka izmaksām atņemtas no valsts saņemtās darba samaksas subsīdijas. Terminu skaidrojumus skatīt metodoloģiskajos paskaidrojumos informatīvā apskata beigās.

2019

19-011-000

Bruto darba samaksas regulāro, neregulāro izmaksu un samaksas natūrā pārmaiņas pret iepriekšējo gadu (%)

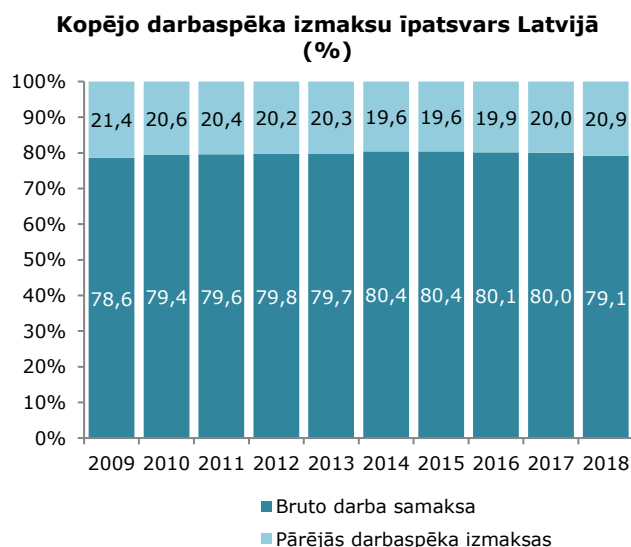
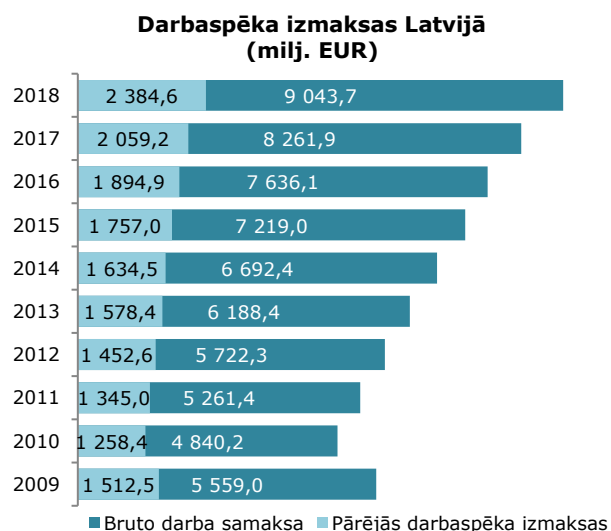

Bruto darba samaksas sadalījums regulārajā, neregulārajā darba samaksā un samaksā natūrā pa saimniecisko darbību veidiem un Latvijas reģioniem (% no bruto darba samaksas)

		2017			2018		
		Regulārā	Neregulārā	Natūrā	Regulārā	Neregulārā	Natūrā
Pavisam pēc darbības veida (NACE 2. red.)		93,3	6,2	0,5	93,9	5,7	0,4
A	Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	92,6	7,4	0,0	94,0	6,0	0,0
01	Augkopība un lopkopība, medniecība un saistītas palīgdarbības	95,0	4,9	0,1	96,9	3,1	0,1
02	Mežsaimniecība un mežizstrāde	90,3	9,6	0,0	91,6	8,3	0,0
03	Zivsaimniecība	96,5	3,5	0,0	97,0	3,0	0,0
B	Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	94,2	5,8	0,0	93,8	6,2	0,0
C	Apstrādes rūpniecība	94,5	5,4	0,1	95,0	4,9	0,1
D	Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	86,6	13,3	0,1	87,5	12,4	0,1
E	Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	95,4	4,6	0,0	95,8	4,2	0,0
F	Būvniecība	95,1	4,8	0,1	96,1	3,9	0,0
G	Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	93,6	6,3	0,2	94,8	5,1	0,1
H	Transports un uzglabāšana	94,0	5,9	0,1	94,0	5,8	0,2
I	Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	95,0	5,0	0,0	95,1	4,9	0,0
J	Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	92,2	7,8	0,0	92,8	7,1	0,1
K	Finanšu un apdrošināšanas darbības	90,4	9,4	0,2	92,6	7,3	0,1
L	Operācijas ar nekustamo īpašumu	96,4	3,5	0,1	95,9	4,1	0,1
M	Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	93,3	6,4	0,3	94,5	5,3	0,1
N	Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	93,8	6,2	0,0	94,2	5,8	0,0
O	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	89,0	7,7	3,3	88,3	8,5	3,2
P	Izglītība	94,6	4,9	0,5	94,9	4,7	0,5
Q	Veselība un sociālā aprūpe	96,0	4,0	0,0	95,8	4,2	0,0
R	Māksla, izklaide un atpūta	92,9	7,0	0,0	94,0	5,9	0,0
S	Citi pakalpojumi	95,7	4,3	0,0	95,9	4,1	0,0
Pavisam Latvijā		93,3	6,2	0,5	93,9	5,7	0,4
Rīgas plānošanas reģions		92,8	6,6	0,6	93,3	6,2	0,5
	Rīga	92,4	6,9	0,7	92,9	6,4	0,7
	Pierīga	94,4	5,5	0,1	94,7	5,2	0,1
Vidzeme		96,2	3,7	0,0	97,0	3,0	0,0
Kurzeme		94,8	5,1	0,0	95,8	4,1	0,0
Zemgale		94,2	5,7	0,1	95,1	4,8	0,1
Latgale		95,3	4,7	0,0	95,7	4,2	0,0

7. DARBASPĒKA IZMAKSU STRUKTŪRA

2018. gadā, tāpat kā iepriekšējos gados, vislielāko apjomu starp pārējām darbaspēka izmaksām veidoja darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas – 19,1 % no kopējām darbaspēka izmaksām. Jāatzīmē, ka to īpatsvars 2018. gadā ir pieaudzis par 1 procentpunktu, ko ietekmēja obligātās veselības apdrošināšanas ieviešana. Katrs no pārējiem posteņiem (darba devēja pabalsti, balvas, dāvanas, darbnespējas lapas A apmaksas, darba devēja brīvprātīgās sociālās apdrošināšanas iemaksas, atlaišanas pabalsts) nepārsniedza 1 %. Aplūkojot darbaspēka izmaksu strukturālo sadalījumu, redzams, ka tas gadu gaitā Latvijā saglabājas praktiski nemainīgs – aptuveni 80 % kopējā izmaksu apjomā veido bruto darba samaksa, bet 20 % – pārējās darbaspēka izmaksas.

2018. gadā, salīdzinot ar 2017. gadu, pieaugot bruto darba samaksai, palielinājās arī pārējās darbaspēka izmaksas. Straujāk pieauga atlaišanas pabalsta summas (par 35,8 %), darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (par 16,4 %). Darbnespējas lapu A samaksa pieauga par 11,9 %, bet darba devēja pabalsti, balvas un dāvanas – par 8,0 %. Vienlaikus darba devēja brīvprātīgās sociālās apdrošināšanas iemaksas samazinājās par 5,3 %.

Kopējo darbaspēka izmaksu struktūra Latvijā

	Kopējās darbaspēka izmaksas (milj. EUR)			Pārmaiņas pret iepriekšējo gadu (%)			Īpatsvars (%)		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Kopējās darbaspēka izmaksas	9 531,0	10 321,1	11 428,3	6,2	8,3	10,7	100,0	100,0	100,0
Bruto darba samaksa	7 636,1	8 261,9	9 043,7	5,8	8,2	9,5	80,1	80,0	79,1
Pārējās darbaspēka izmaksas	1 894,9	2 059,2	2 384,6	7,8	8,7	15,8	19,9	20,0	20,9
darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	1 723,7	1 870,6	2 177,5	7,2	8,5	16,4	18,1	18,1	19,1
darba devēja pabalsti, balvas, dāvanas	29,8	31,1	33,6	5,8	4,4	8,0	0,3	0,3	0,3
darbnespējas lapu A samaksa	62,1	68,1	76,2	13	9,7	11,9	0,7	0,7	0,7
darba devēja brīvprātīgās sociālās apdrošināšanas iemaksas	52,6	60,1	56,9	20,9	14,3	-5,3	0,6	0,6	0,5
atlaišanas pabalsts	26,1	28,7	39,0	25,4	10,0	35,8	0,3	0,3	0,3

METODOĻĪSKIE PASKAIDROJUMI

Dati apkopoti pēc valsts statistikas ceturkšņa pārskatiem par darbu, kurus iesniedz visas ekonomiski aktīvās statistiskās vienības ar darbinieku skaitu 50 un vairāk. Izlasē iekļauj visas valsts un pašvaldību statistiskās vienības neatkarīgi no darbinieku skaita. Pārējās statistiskās vienības apseko izlases veidā, lietojot vienkāršo gadījumizlasi, kuru veic iepriekš izveidotās stratās pēc saimnieciskās darbības veida un pēc tam ar svaru palīdzību vispārina uz ģenerālkopu. Apsekojums neaptver zemnieku un zvejnieku saimniecības ar darbinieku skaitu mazāku par 50. No 2009. gada dati par privātā sektora komersantiem, nodibinājumiem, biedrībām un fondiem ar nodarbināto skaitu 1–6 iegūti no administratīviem datu avotiem, lietojot CSP aprēķinus.

Darba samaksas rādītāji sniegti par darbiniekiem, par kuriem veic darba laika uzskaiti un kuriem ir aprēķināta darba samaksa. Šādu darbvieta skaita vidēji 2018. gadā bija 97,3 % no kopējā aizņemto darbvieta skaita.

Darbspēka izmaksu posteņi un darbspēka izmaksu vienā nostrādātā stundā aprēķināšanas kārtība atbilst Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 27. februāra Regulai (EK) Nr. 450/2003 par darbspēka izmaksu indeksu.

Kopējās darbspēka izmaksas informatīvajā apskatā sadalītas divās daļās: bruto darba samaksa un pārējās darbspēka izmaksas.

Bruto darba samaksa ir regulāra un neregulāra tiešā darba samaksa – pamatalga (mēnešalga, amata alga), samaksa par nostrādāto laiku vai veikto darba apjomu, regulāras un neregulāras piemaksas un prēmijas, piemaksas par virsstundu darbu vai darbu svētku dienās, piemaksas pie atvaļinājuma, atvaļinājuma pabalsts, kompensācija par neizmantoto atvaļinājumu; samaksa par nenostādātām dienām – par ikgadējo un papildatvaļinājumu, samaksa par citām dienām, kurās nestrādā; valsts sociālo apdrošināšanas obligāto iemaksu, ko maksā strādājošie, un iedzīvotāju ienākuma nodokļa summas. Saskaņā ar ES normatīvajiem aktiem, apkopojot datus par darbspēka izmaksām, bruto darba samaksā ir ietverta darba samaksa natūrā. Sākot ar 2009. gadu, bruto darba samaksas sastāvā iekļauta samaksa par dīkstāvēm: līdz 2008. gadam samaksa par dīkstāvēm ir pārējo darbspēka izmaksu sastāvā.

Regulārā bruto darba samaksa ir regulāri maksājumi naudā katrā samaksas periodā (nedēļā, mēnesī), ieskaitot atvaļinājuma apmaksu.

Neregulārā bruto darba samaksa ir maksājumi naudā, kas netiek maksāti katrā samaksas periodā: ceturkšņa prēmijas vai prēmijas par lielāku laika periodu, prēmijas svētkos, piemaksas pie atvaļinājuma, atvaļinājuma pabalsts, kompensācija par neizmantoto atvaļinājumu.

Darba samaksa natūrā ir bruto samaksa par precēm un pakalpojumiem, ko darba devējs nodrošina saviem darbiniekiem par brīvu vai par pazeminātām cenām un kas tiek uzskatīta par darbinieku papildu ienākumiem. Tajā ietilpst: preces un pakalpojumi privātai lietošanai, izdevumi darbinieku nodrošināšanā ar dzīvojamo platību, darba devēja izdevumi automobiļu lietošanai personīgajām vajadzībām, ēdināšanas taloni un uzturdevas kompensācija, izmaksas bērnudārza nodrošināšanai, transporta izdevumu segšana no mājām uz darba vietu, mobilā tālruņa, ko lieto gan darbam, gan privāti, rēķina tās daļas, kuru sedz darba devējs, apmaksu u.c.

Pārējās darbspēka izmaksās iekļautas: valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, ko maksā darba devējs, darba devēja brīvprātīgās sociālās apdrošināšanas iemaksas (papildu pensiju apdrošināšanas iemaksas, veselības un dzīvības apdrošināšanas iemaksas u.c.), darba devēja pabalsti, balvas, dāvanas, darbnespējas lapu A apmaksu, atlaišanas pabalsts, samaksa par dīkstāvēm (līdz 2008. gadam ieskaitot), uzņēmējdarbības riska valsts nodeva. Darbspēka izmaksās nav iekļautas profesionālās apmācības izmaksas, kā arī izmaksas, kas saistītas ar darbinieku pieņemšanu darbā, darba apgērba un uniformu izmaksas, darba dēļ nepieciešamo medicīnisko pārbaūžu un vakcināciju izmaksas, speciālu ēdienu un dzērienu izmaksas.

No kopējām, kā arī no pārējām darbspēka izmaksām atņemtas no valsts saņemtās darba samaksas subsīdijas.

Kopējās darbspēka izmaksas, bruto darba samaksu un pārējās darbspēka izmaksas vienā nostrādātā stundā aprēķina, dalot attiecīgās izmaksas gadā ar kopējām nostrādātām stundām gadā.

Statistisko vienību dati iekļauti tajā administratīvajā teritorijā un reģionā, kurā atrodas statistiskās vienības birojs.

Statistisko vienību dati iekļauti to galvenajā saimnieciskās darbības veidā pēc Saimniecisko darbību statistiskās klasifikācijas NACE 2. red.

Atsevišķos gadījumos datu elektroniskās apstrādes tehnoloģijas specifiskas dēļ skaitļu noapaļošanā iespējamas nelielas atšķirības starp uzrādīto kopējo apjomu un saskaitāmo kopsummu. Rādītāju izmaiņas un īpatsvari aprēķināti no datiem, kas nav pārvērsti tūkstošos vai miljonos. Vienas stundas darbspēka izmaksu izmaiņas aprēķinātas no datiem eiro ar lielāku precizitāti nekā viens cents.

Nosacītie apzīmējumi	
-	Parādība nav konstatēta
•	Dati nav publicējami to konfidencialitātes dēļ